

Gerald Murnane

De vlakte

Met een woord vooraf van Wim Boevink

Vertaald uit het Engels door
Thijs van Nimwegen en Sander Grasman

SIGNATUUR

2020

Twintig jaar geleden, toen ik voor het eerst op de vlakte aankwam, hield ik mijn ogen open. Ik zocht naar iets in het landschap wat leek te wijzen op een diepere betekenis onder het oppervlak.

Mijn reis naar de vlakte was veel minder zwaar dan ik nadien beschreven heb. En ik kan niet eens zeggen dat er een bepaald moment was waarop ik wist dat ik Australië had verlaten. Maar ik herinner me nog wel een reeks dagen waarin het vlakke land om me heen steeds meer een plek leek die alleen ik kon doorgronden.

De vlakten die ik destijds doorkruiste bleven niet eindeloos hetzelfde. Soms keek ik uit over een weids, ondiep dal met daarin her en der wat bomen en luierend vee, en in het midden misschien een smal stroompje. Soms liep de weg tijdenlang door een uitermate eentonig landschap, dan omhoog in de richting van iets wat overduidelijk een heuvel was, waarna ik toch weer een vlakte voor me zag, plat en kaal en afschrikwekkend.

In het stadje dat ik op een zekere middag bereikte, viel me een bepaalde manier van spreken en kleden op die me ervan overtuigde dat ik ver genoeg was gekomen. De mensen daar waren niet helemaal de karakteristieke

plainsmen, de vlaktebewoners die ik in de afgelegen centrale districten hoopte aan te treffen, maar het was voldoende te weten dat voor me meer vlakten lagen dan ik al doorkruist had.

's Avonds laat stond ik voor een raam op de derde verdieping van het grootste hotel van het stadje. Ik keek voorbij het regelmatige patroon van de straatlichten, naar het donkere landschap daarachter. Een zachte bries kwam in warme vlagen uit het noorden. Ik stak mijn neus in de lucht die opwolkte uit het uitgestrekte nabijgelegen grasland. Ik ontspande mijn gezicht en liet een verscheidenheid aan krachtige emoties tot me doordringen. En ik fluisterde woorden die een filmpersonage mogelijk van pas waren gekomen op het moment dat hij besepte zijn plek te hebben gevonden. Toen deed ik een stap terug de kamer in en ging zitten aan het bureau dat daar speciaal voor mij was neergezet.

Ik had mijn koffers een paar uur eerder uitgepakt. Nu was mijn bureau volgestapeld met mappen postpapier, dozen systeemkaarten en een stel boeken met genummerde briefjes tussen de bladzijden. Boven op de stapel lag een middelgrote ordner met het etiket:

HET BINNENLAND

(SCENARIO)

INDEX VAN ACHTERGRONDNOTITIES

EN INSPIREREND MATERIAAL

Ik haalde er een lijvige map uit met daarop het etiket TOEVALLIGE INGEVINGEN – NOG NIET GEÏNDEXEERD en schreef erin: *Geen levende ziel in dit district weet wie ik ben of wat ik hier wil gaan doen. Gek om te bedenken dat van alle plainsmen die nu liggen te slapen (in de wijdverspreide withouten huizen met rode ijzeren daken en grote dorre tuinen vol peperplanten, kurrajongs en rijen tamarisken) er niet één de vlakte heeft gezien zoals ik die binnenkort zal openbaren.*

Ik bracht de volgende dag door in het labyrint van bars en lounges op de begane grond van het hotel. De hele ochtend zat ik eenzaam in een diepe leren fauteuil en staarde naar de stroken ondraaglijk fel zonlicht die de gesloten jaloezieën voor de ramen met uitzicht op de hoofdstraat omrandden. Het was een wolkeloze dag aan het begin van de zomer, en de felle ochtendzon drong zelfs door tot in de spelonkachtige veranda van het hotel.

Soms kantelde ik mijn gezicht een beetje om de koele lucht op te vangen van de ventilator boven mijn hoofd, keek naar de dauw die zich vormde op mijn glas en dacht goedkeurend aan het extreme weer dat de vlakte teisterde. Ongehinderd door heuvels of bergen nam het zonlicht in de zomer bezit van het gehele landoppervlak, van zonsopkomst tot zonsondergang. En in de winter raasden wind en regenbuien over het grote open gebied, slechts kort haperend bij het handjevol

houten bouwwerkjes dat als beschutting voor mens en dier was bedoeld. Ik wist dat er grote vlakten op de wereld waren die maandenlang onder een pak sneeuw lagen, maar ik was blij dat mijn district daar niet toe behoorde. Ik zag veel liever het hele jaar de ware vormen van de aarde zonder dat ze door een ander element vertekend werd met hoopjes en holten. Ik vond sneeuw (die ik nog nooit gezien had) te veel bij de Europese of Amerikaanse cultuur horen om bij mijn eigen regio te passen.

's Middags voegde ik me bij een van de groepjes plainsmen die binnenwandelden vanaf de hoofdstraat en op hun vaste plaatsen aan de immense bar gingen zitten. Ik koos een groep waarin zich ook intellectuelen en hoeders van plaatselijke historie en overlevering leken te bevinden. Ik maakte uit hun kleding en gedrag op dat het geen schapenhouders of veehouders waren, al brachten zij misschien wel veel van hun tijd in de buitenlucht door. Sommigen waren hun leven misschien begonnen als de jongere zonen van grootgrondbezitters. (Iedereen op de vlakte dankte zijn voorspoed aan het land. Elke stad, groot of klein, werd bestendig door de bodemloze rijkdom van de latifundia eromheen.) Ze droegen allen de kleding der beschaafde, bevoorrechte klasse van de vlakte: effen grijze broek met scherpe plooi en smetteloos wit overhemd met bijpassende dasspeld en mouwbanden.

Ik wilde dolgraag geaccepteerd worden door deze mannen en was op alle mogelijke beproevingen voorbereid. Toch verwachtte ik niet dat ik werkelijk terug zou moeten vallen op wat ik in mijn stapels boeken over de vlakte gelezen had. Citeren uit literaire werken zou ingaan tegen de geest van de bijeenkomst, hoewel ze vast allemaal elk boek dat ik zou noemen gelezen hadden. Misschien omdat ze zich nog steeds door Australië omringd voelden, zagen de plainsmen lezen liever als een persoonlijke aangelegenheid die hen weliswaar ondersteunde bij hun openbare betrekkingen, maar hen niet als iets wat hen vrijstelde van hun verplichting een afgesproken traditie in stand te houden.

Maar wat was dat dan voor traditie? Luisterend naar deze plainsmen kreeg ik het verwarrende gevoel dat zij geen gemeenschappelijke overtuigingen zochten om op terug te vallen, dat ieder van hen er ongemakkelijk van werd als een ander iets wat hij over de vlakte in het algemeen beweerde als vanzelfsprekend beschouwde. Het leek alsof iedere plainsman zich wilde voordoen als de enige bewoner van een gebied dat alleen hij kon duiden. En ook wanneer een man over zijn persoonlijke vlakte sprak, leek hij zijn woorden te kiezen alsof zelfs de eenvoudigste daarvan niet tot een gedeeld vocabulaire behoorden maar hun betekenis ontleenden aan de wijze waarop de spreker ze gebruikte.

Die eerste middag merkte ik dat de zogenaamde ar-

rogantie van de plainsmen niets meer was dan hun onwil om te erkennen dat er overeenkomsten waren tussen henzelf en anderen. Die was het exact tegenovergestelde (zoals de plainsmen zelf maar al te goed wisten) van de destijds onder Australiërs algemene neiging om alles wat zij met andere culturen leken te delen te benadrukken. Een plainsman deed niet alleen alsof hij onwetend was van de leefwijzen in andere gebieden, maar wekte zelfs willens en wetens de indruk dat hij er allerlei misvattingen over had. Het meest frustrerend voor buitenstaanders was dat plainsmen nog liever deden alsof ze helemaal geen eigen cultuur hadden dan hun land en leefwijze te laten onderbrengen in een grotere groep besmettelijke smaken of modes.

✱

Nadien bleef ik in het hotel, maar ik dronk bijna elke dag met een nieuwe groep. Ondanks al mijn aantekeningen, plannenmakerij en opzetjes was ik nog verre van zeker van wat ik in mijn film zou laten zien. Ik verwachtte nieuwe vastberadenheid te putten uit een ontmoeting met een plainsman wiens volmaakte zelfvertrouwen alleen maar het resultaat kon zijn van het feit dat hij die dag zijn opzet had afgerond voor een roman of film die met de mijne zou moeten wedijveren.

Ik sprak inmiddels ongedwongen met de plainsmen

die ik ontmoette. Een enkeling wilde eerst mijn verhaal horen voordat hij zelf iets onthulde. Daar was ik op voorbereid. Ik was bereid geweest, ze moesten eens weten, om maandenlang in stilte te studeren in de bibliotheken en kunstgalerieën van hun stadje als ik daarmee kon bewijzen dat ik niet zomaar een toerist of vakantie-ganger was. Maar na een paar dagen in het hotel had ik een verhaal bedacht dat goed werkte.

Ik vertelde de plainsmen dat ik op reis was, en dat klopte redelijk. Welke route ik gevolgd had om hun stadje te bereiken, of welke kant ik op zou gaan wanneer ik hier weer vertrok, dat vertelde ik ze niet. Daar kwamen ze wel achter als *Het binnenland* uitkwam. Tot die tijd hield ik ze in de waan dat ik mijn reis in een verre uithoek van de vlakte was begonnen. En zoals ik gehoopt had, trok niemand dat in twijfel; niemand beweerde zelfs maar het door mij genoemde district te kennen. De vlakte was zo uitgestrekt dat geen enkele plainsman ooit verrast was als hij over een gebied hoorde waar hij nooit was geweest. Bovendien was er discussie over veel oorden ver in de binnenlanden: behoorden die nog wel tot de vlakte of niet? Over de werkelijke omvang van de vlakte was men het nooit eens geworden.

Ik vertelde ze een verhaal dat nagenoeg geen gebeurtenissen of prestaties bevatte. Buitenstaanders zouden er weinig van begrepen hebben, maar de plainsmen snapten het. Het was het soort verhaal dat teruggreep op hun

eigen schrijvers, dramaturgen en dichters. Lezers en publiek op de vlakte waren zelden onder de indruk van emotionele uitbarstingen, gewelddadige geschillen of onverwacht onheil. Zij namen aan dat een kunstenaar die dergelijke dingen beschreef zich had laten bekoren door het rumoer van menigten of de overvloed aan vormen en bodemstructuren in het verdichte landschap van de wereld achter de vlakte. Een man die dertig jaar lang elke dag thuiskwam in een weinig indrukwekkend huis met een keurig gazonnetje en lusteloze struiken en tot 's avonds laat probeerde te bedenken welk pad hij dertig jaar geleden had gekozen waardoor hij hier was geëindigd, dát was een held van de plainsmen, zowel in het dagelijks leven als in de kunst. Of een man die zelfs nooit dat ene paadje nam dat weggleedde van zijn afgelegen boerderij, uit angst dat hij de plek niet meer zou herkennen als hij die vanuit de verte zag, zoals anderen deden.

Er waren geschiedkundigen die suggereerden dat het de vlakte zelf was die leidde tot de culturele verschillen tussen de plainsmen en Australiërs in het algemeen. De ontsluiting van de vlakte was de grootste gebeurtenis uit hun geschiedenis geweest. Wat eerst volkomen vlak en kleurloos had geleden, had uiteindelijk talloze subtiel verschillende landschappen en een overvloed aan schuwe wilde dieren geopenbaard. Door hun pogingen hun ontdekkingen te waarderen en te beschrijven waren de

plainsmen ongewoon opmerkzaam geworden, uiterst oordeelkundig, en gevoelig voor betekenissen die slechts heel geleidelijk prijsgegeven werden. Latere generaties reageerden net zo op het leven en de kunst als hun voorouders het hoofd hadden geboden aan de mijlen grasland die langzaam overgingen in nevel. Ze zagen de hele wereld simpelweg als de zoveelste vlakte in een lange opeenvolging.

★

Op een middag merkte ik een zekere spanning op in de bar die inmiddels mijn voorkeur had. Sommige van mijn metgezellen fluisterden. Anderen spraken geforceerd luid, alsof zij hoopten dat ze in een ruimte een eind verderop zouden worden gehoord. Ik besepte dat de dag was aangebroken waarop ik mijzelf moest bewijzen als plainsman. Een paar van de belangrijkste landeigenaren waren naar het stadje gekomen, en sommige verbleven zelfs in ons hotel.

Ik probeerde niet opgewonden over te komen en ik bestudeerde mijn metgezellen nauwkeurig. De meesten wilden ook maar wat graag naar de privé-lounge verderop geroepen worden voor een kort gesprek met de mannen die zij als beschermheer wensten. Maar mijn metgezellen wisten dat ze misschien tot na zonsondergang of middernacht zouden zitten wachten. De vastgoedbezit-

ters hielden tijdens hun onregelmatige bezoeken geen rekening met de uren die de inwoners aanhielden. Ze wilden hun zaken 's ochtends vroeg afhandelen en zich vóór de lunch in hun favoriete lounge nestelen. Ze bleven daar zo lang ze wilden, dronken overmatig en bestelden op onvoorspelbare momenten tussendoortjes of hele maaltijden. Velen bleven tot de ochtend of zelfs de volgende middag, waarbij er nooit meer dan een van hen in zijn stoel zat te dommelen, terwijl de anderen onderonsjes hielden of hun smekelingen uit het stadje aanhoorden.

Ik hield me aan het gebruik en gaf mijn naam mee aan een van de inwoners die toevallig vroeg werden opgeroepen. Vervolgens probeerde ik zo veel mogelijk te weten te komen over de mannen in de afgelegen lounge, en ik vroeg me af wie van hen een deel van zijn fortuin of misschien zijn eigen dochter zou afstaan, als zijn landgoed in ruil daarvoor het decor werd van de film die de vlakte aan de wereld zou openbaren.

Ik dronk die hele middag matig en inspecteerde mijn voorkomen in elke spiegel waar mijn oog maar op viel. Mijn enige zorg was het bontgekleurde zijden sjaaltje dat ik in de open kraag van mijn witte overhemd had gefrommeld. Volgens elke modemaatstaf die ik kende stond een sjaaltje om de hals van een man voor rijkdom, verfijning en subtiliteit, en voor een overvloed aan vrije tijd. Maar weinig plainsmen droegen sjaaltjes, bedacht

ik plotseling. Ik kon slechts hopen dat de landeigenaren in mijn manier van kleden het soort paradox zouden herkennen waar scherpzinnige plainsmen zo dol op waren. Ik droeg iets wat voortkwam uit de verwerpelijke cultuur van de grote steden, maar alleen om mezelf een beetje te onderscheiden van mijn mededingers, en om te benadrukken dat een plainsman zelfs een passende houding hoorde te vermijden zodra die ook maar dreigde modieus te worden.

Al friemelend aan de bordeauxrode zijde, voor de spiegel in de toiletten, werd ik gerustgesteld door de aanblik van de twee ringen aan mijn linkerhand. Beide waren ingelegd met een opvallende halfedelsteen, de ene gewolkt blauwgroen en de andere zachtgeel. Ik wist niet wat voor stenen het waren, en de ringen waren gemaakt in Melbourne – de stad die ik wenste te vergeten – maar ik had de kleuren gekozen vanwege hun speciale betekenis voor de plainsmen.

Ik wist het een en ander over de strijd tussen de Horizonites en de Haremen, zoals ze in de loop der tijd waren gaan heten. Ik had mijn ringen gekocht in de wetenschap dat aanhangers van de twee facties de kleuren tegenwoordig niet meer droegen als herkenningstekenen. Maar ik had gehoopt te ontdekken of een van de kleuren misschien meer geliefd was bij plainsmen die het betreurden dat de geschillen niet meer zo hoog opliepen. Toen ik erachter kwam dat men gewoonlijk niet

slechts één kleur droeg, maar twee, en dan het liefst verstrengeld, had ik de twee ringen om verschillende vingers geschoven om ze nooit meer af te doen.

Ik had me voorgenomen me tegenover de landeigenaren voor te doen als iemand uit een uithoek van de vlakte. Ze zouden er iets over kunnen zeggen dat ik beide kleuren droeg, en vragen wat er in mijn afgelegen thuisland nog leefde van de vermaarde twist. In dat geval kon ik ze een van de vele verhalen vertellen die ik had gehoord over de nog immer sluimerende oude ruzie. Want ik wist inmiddels dat de oorspronkelijke geschillen in ontelbare varianten voortleefden onder de mensen. Bijna elke mening die ter tafel kwam tijdens een publiek debat of privédiscussie kon worden toegeschreven aan óf de Horizonites óf de Haremen. Bijna elke tegenstrijdigheid die een plainsman tegenkwam leek makkelijker te begrijpen als beide kanten aan een tint konden worden gekoppeld: blauwgroen of vaalgoud. En iedereen op de vlakte herinnerde zich nog wel de dagenlange potjes Hairies-and-Horrors uit zijn jeugd, de uitzinnige achtervolgingen tot ver in de weiden en de onbestendige schuilplaatsen in het hoge gras.

Mochten de landeigenaren het uitgebreid willen hebben over 'de kleuren' (de huidige benaming voor al die ingewikkelde rivaliteiten van de afgelopen eeuw), dan weerhield niets mij ervan om hun mijn eigen afwijkende interpretatie van het befaamde conflict te verstrekken.

Tegen het einde van de middag was ik er niet meer zo opgebrand ze te laten zien hoe dicht mijn denkwijze die van hen benaderde. Het leek minstens zo belangrijk om mijn verbeeldingskracht te doen blijken.

En toen werd de deur naar de straat opengegooid en kwam er een nieuwe groep plainsmen binnen uit het verblindende zonlicht, na een middag werken, en de mannen streken neer aan de bar en zetten zich opnieuw aan hun levenslange streven hun saaie dagen in een vlak landschap een mythische lading te geven. Ik raakte plotseling in vervoering omdat ik niet wist wat er precies achterhaald kon worden van de geschiedenis van de vlakte, of mijn eigen geschiedenis. En ik begon me zelfs af te vragen of de landeigenaren mij niet liever tegenover zich zouden hebben als een man die de vlakte verkeerd begreep.

✱

Ik wachtte die hele dag in mijn bar en ontdekte daar hoe wispelturig de landeigenaren waren. Een inwoner was bij ze langsgegaan met een hele stapel ontwerpen en proeven voor een reeks handgedrukte boekwerken. Hij wilde als eerste een deel van de vele lang bewaarde dagboeken en briefwisselingen van de vooraanstaande families uitgeven. Sommige landeigenaren hadden interesse getoond. Maar bij het beantwoorden van hun

vragen was de man te voorzichtig en toegeeflijk geweest. Hij had ze verzekerd dat zijn redacteur hun om advies zou vragen voor hij materiaal opnam dat een schandaal kon veroorzaken. Dat was niet wat de vooraanstaande heren wilden horen. Ze zagen er geen been in hun familiewaasheden aan de gehele vlakte kenbaar te maken. Toen de uitgever van wal was gestoken, zag ieder van hen zijn volledige archief al in jaarlijkse afleveringen gepubliceerd, in kostbare banden voorzien van het familiewapen. Maar het gepraat van de plannenmaker over weglaten en inkorten had plotseling een eind gemaakt aan hun voorstelling van een gestaag uitdijende reeks verzamelde werken op de boekenplanken. Dat vermoedde de man althans, toen hij mij na afloop vertelde over zijn falen. Hij had stilletjes zijn voorbeelden en proeven van papiersoorten en lettertypen opgeborgen en de ruimte verlaten, terwijl de landeigenaren, verre van lichtzinnig, probeerden te berekenen hoeveel mensenlevens het zou kosten om, nadat al het materiaal was geordend, gelezen en geduid, een betekenis toe te schrijven aan het leven van een man die (zoals ieder van hen ongetwijfeld) er plezier in had lades, kisten en archiefkasten te vullen met alle documenten, tot het meest onbeduidende krabbeltje toe, waarin het weidse onbekende gebied aan bod kwam waar hij het gros van zijn dagen en nachten had doorgebracht.

Maar een inwoner die na de uitgever de privé-lounge

binnen was gegaan fluisterde bij terugkomst dat zijn toekomst veiliggesteld was. Het was een jongeman die eerder niet in staat was geweest om met zijn specifieke interesses in zijn eigen onderhoud te voorzien. Hij had de geschiedenis van het meubilair, de stoffen en het interieur van de landhuizen op de vlakte bestudeerd. Het merendeel van zijn onderzoek had hij in musea en bibliotheken verricht, maar recentelijk had hij een theorie ontwikkeld die hij alleen kon toetsen door een huis te bezoeken waar onder één dak de smaken en voorkeuren van meerdere generaties voelbaar waren. De theorie, zo begreep ik, kwam er voornamelijk op neer dat de eerste generatie landeigenaren van de vlakte dol was geweest op ingewikkelde ontwerpen en overdadig versierde objecten die contrasteerden met de eenvoud en kaalheid van het landschap rondom, terwijl latere generaties er juist voor kozen hun huizen eenvoudiger in te richten toen de vlakten steeds meer gekenmerkt werden door wegen, hekken en plantages. Maar naast dit principe waren er altijd nog twee andere van invloed: ten eerste werd een huis in de begindagen overdadiger ingericht naarmate het zich dichterbij het veronderstelde midden van de vlakte bevond – of met andere woorden, naarmate het verder weg lag van de kustgebieden waar de eerste plainsmen geboren waren. En in recentere jaren ging juist het tegenovergestelde op: huizen nabij het vermeende midden die ooit als afgelegen waren beschouwd

lagen nu, zo vond men, dicht bij een ideale bron van cultuur en werden daarom minder opzichtig ingericht. Huizen aan de rand van de vlakte werden daarentegen uitbundig opgetuigd, alsof hun eigenaren daarmee de troosteloosheid wilden compenseren die zij niet veel verderop waarnamen in het landschap achter de vlakte.

De jongeman legde zijn theorie kort na middernacht uit aan de landeigenaren. Hij deed dat weifelend en herinnerde hen eraan dat er om bewijs te leveren maandenlang onderzoek nodig was in landhuizen verspreid over de hele vlakte. Maar de landeigenaren waren dolenthousiast geweest. Een van hen nam het woord en verkondigde dat de theorie mogelijk het vermoeden zou rechtvaardigen dat hem bekreep wanneer hij 's avonds laat in zijn eentje door de langste gangen en ruimste zalen van zijn huis liep. Op dergelijke momenten kreeg hij het vage idee dat de vormgeving en de precieze positie van elk schilderij, elk beeldhouwwerk en elke kist, en de schikking van de verzameling bestek, porselein en zelfs die van de vlinders, schelpen en gedroogde bloemen onder het stoffige glas bepaald waren door een hogere macht. Hij zag de ontelbare voorwerpen in zijn huis als een paar zichtbare stippen op een onzichtbaar maar onvoorstelbaar ingewikkeld diagram. Wanneer die indruk ongevoelbaar sterk was, bestudeerde hij de herhaalde patronen in een wandkleed alsof hij er het verhaal van een bepaalde opeenvolging van dagen of jaren in kon lezen, of

hij staarde naar de verfijnde schittering van een kroonluchter en vroeg zich af hoe het zonlicht was vastgelegd in het geheugen van mensen die hij zelf nauwelijks had gekend.

Dezelfde landeigenaar begon andere invloeden te beschrijven die hij 's avonds laat in de uithoeken van zijn huis voelde. Hij werd zich soms bewust van de nawerking van krachten die gefaald hadden, van een gebeurtenis die ooit bijna had plaatsgevonden. Hij merkte dat hij in de hoeken zocht naar de lievelingsspullen van ongeboren kinderen uit huwelijken die nooit gesloten waren.

Maar zijn kompanen protesteerden luidkeels. Dit was niet waar de jongeman, hun schrandere cultuurhistoricus, op gedoeld had. Ze luisterden naar een tweede spreker, die een methode voorstelde waarbij eerst een getalswaarde werd toegekend aan elke invloed die de jongeman had beschreven, vervolgens de overheersing van welvarende jaren ten opzichte van magere tijden werd gecorrigeerd (met iets wat de spreker 'een soort glijdende schaal' noemde) en ten slotte een formule werd opgesteld die 'op de proppen zou komen' (zijn eigen woorden) met de ware, wezenlijke stijl van de vlakke – de gulden middenweg tussen alle variaties die op verschillende plekken en momenten bestaan hadden.

Terwijl deze man aan het woord was, had een ander gevraagd om vellen ruitjespapier en een doosje scherp geslepen kleurpotloden. Hij zei de laatste spreker dat

zijn gulden middenweg niks meer dan grijze middelmaat was en dat de kracht van de theorie niet lag in de mogelijkheid er één enkele traditionele stijl mee te berekenen, maar dat zij juist iedere familie in staat stelde een eigen diagram op te stellen, met alle culturele coördinaten die de eigen stijl uniek maakten. Daarop maakte hij een tafel leeg en vroeg de jongeman hem te helpen met zijn diagram.

De volgende uren, zo vertelde de jongeman me achteraf, waren de meest bevredigende van zijn leven. Op één na lieten alle landeigenaren voorraden papier en potloden aanrukken, en ze namen plaats tussen de asbakken, glazen en lege flessen om gekleurde lijnen te trekken die mogelijk een onvermoede harmonie in de ogenshijnlijke wirwar van anderhalve eeuw impulsiviteit en excentriciteit zouden blootleggen. Ze waren het er al snel over eens dat elke kleur op elk diagram dezelfde culturele vector moest vertegenwoordigen. En alle twijfelgevallen legden ze voor aan de jongeman. Desondanks was de verscheidenheid aan patronen die tevoorschijn kwam opmerkelijk. Met het verstrijken van de tijd schoven sommige mannen hun berekeningen aan de kant en begonnen vereenvoudigde, gestileerde varianten van hun tekeningen op te stellen of bepaalde elementen om te vormen tot herkenbare patronen. Allemaal hadden ze al enige tijd door dat de intensiteit van hun kleuren geleidelijk aan het veranderen was toen iemand de

gang op stapte en terugkwam om aan te kondigen dat een wolkeloos ochtendgloren was aangebroken boven de vlakte.

De mannen legden hun potloden neer, schonken zichzelf nog een rondje in en boden de jongeman gewaagde bedragen voor zijn diensten als adviseur in stijlgeschiedenis. Maar hij was zo vrij ze te vertellen dat, terwijl zij bezig waren met hun diagrammen, de ene man die achterover had geleund hem had aangesteld als woninginrichtingshistoricus van dienst en adviseur in smaakzaken voor zijn eigen huishouden, een levenslange aanstelling met een absurd royaal salaris en een jaarlijkse toelage voor persoonlijk onderzoek en reizen.

Deze landeigenaar nu had niet zo'n interesse in het uittekenen van invloeden op de familiesmaak door de jaren heen. Plotseling had hij de mogelijkheid gezien deze jongeman in dienst te nemen met de opdracht elk vastgeroest idee, elke gerespecteerde hedendaagse theorie, elke overgeleverde traditie en voorkeur, en elke voorspelling over toekomstige veranderingen in de waarde van heersende overtuigingen te isoleren en afzonderlijk te beoordelen. Daarbij moest rekening worden gehouden met familielegenden, plaatselijke gebruiken en al wat het ene huishouden van het andere onderscheidde. Ook de weinig grillige voorkeur van de huidige generatie moest erbij betrokken worden, om zo tot een formule te komen waarmee hij, de landeigenaar, en zijn familie konden

beslissen welke schilderijen, meubelstukken, kleurenpaletten, tafelarrangementen, boekbanden, snoeivormen of kledingstukken de meeste kans hadden om uit te groeien tot een standaard van elegantie; een die andere families vervolgens als een constante in hun eigen stijlformules zouden moeten opnemen.

De jongeman rondde zijn verhaal af en ging naar huis om zijn roes uit te slapen. Ik gebruikte een haastig ontbijt en bleef nadenken over de Horizonites en de Haremen. Door het succes van de jonge ontwerper durfde ik me voor te nemen brutaal te zijn tegen de landeigenaren. Toen het erop leek dat ik waarschijnlijk vóór de lunch niet meer bij ze zou worden geroepen, spreidde ik mijn hand om mijn glas en staarde naar de twee stenen aan mijn vingers. Aan de muur achter me brandde nog altijd een gloeilamp. Het licht werd door mijn bier (het donkerste van de negen soorten die op de vlakke gebrouwen werden) gebroken tot een diffuus aura dat de intensere tinten van beide stenen dof leek te maken. Hun elementaire kleuren hielden stand, maar het contrast werd verzwakt door de gloed van het bier.

Ik bedacht dat ik me aan de landeigenaren kon presenteren als een man die was voorbestemd om in zijn leven, of beter nog, in zijn film, alle conflicterende thema's te verenigen die voortkwamen uit de oude twist tussen de blauwgroenen en de oudgouden. Als een soort aanmoediging van dat plan klonk er op datzelfde mo-

ment een luid maar niet onbehouwen gebrul uit de afgelegen ruimte waar de vooraanstaande mannen op het punt stonden aan de tweede dag van hun sessie te beginnen.